

Hermetiskt konserverad färsk ättikeströmming

Det under 1800-talet alltmer stegrade ekonomiska välståndet i Sölvesborg brukar i första hand förknippas med brännvinshandeln. Brännvinet blev under en längre tid stadens dominerande och mest inkomstbringande exportprodukt, emedan "föga hämmande band voro lagda på produktionen av denna vara". Sölvesborgsköpmän ur familjer som Södergren, Balkenhausen, Krook, Collin, Lundgren m.fl. upphandlade, oftast i större partier, den erforderliga råspriten från brännerier på Listerlandet och i östra Skåne. Utskeppningen till inrikes orter, i synnerhet till Stockholm, gick med större eller mindre fartyg via hamnen i Sölvesborg.

Grosshandlarna i den lilla staden hade emellertid även näsa för lukrativa affärer med andra varor. En av dessa var Sven Holm, som jämte sina två bröder Håkan och Nils inflyttade till Sölvesborg från Karsholms gods i Österslövs socken i Villands härad, där fadern var anställd som mejerist. Alla tre blev genom hårt arbete och glödande entreprenörsanda synnerligen framgångsrika och tämligen förmögna köpmän.

Var för sig förvärvade de en fastighet med hus och trädgård av betydande storlek i stadens centrum: Nils och Håkan i de tätt intill Stortorget gränsande kvarteren Gladan 1 respektive Bävern 2-3. Sven bosatte sig i kvarteret Ceres (4-5) vid Östra Storgatan. Nils och Sven Holm var tillsammans också redare för barken Rosalie, som med sölvesborgare som befälhavare (sjökaptenerna Sven Nilsson och Johan Wingren) från hemmahamnen seglade till såväl Kina som Västindien.

Grosshandlare Sven Holm

Sven Holm var gift med Elsa Catharina Lundgren, dotter till hattmakaren Johan Petter Lundgren och hans maka Elsa Greta (född Bökman). Johan Petter hade två bröder, Andreas och Hans, som också var hattmakare. En fjärde bror, Olaus Lundgren, var grosshandlare och efterlämnade vid sin död 1875 en betydande förmögenhet. Sven och Elsa Catharina Holm hade fyra döttrar, som alla ingick äktenskap med en sölvesborgare: Jenny Mathilda med apotekaren Emil Swanlund, Alma Hilda med trafikchefen Carl Lundgren samt Carolina Fredrique med förvaltaren på Sölvesborgs slott August Petersson, som efter hustruns bortgång gifte om sig med hennes yngre syster Selma Emilie.

De på lämpliga strategiska giftermål vilande lokala allianserna och nätverken utgjorde för dessa liksom andra sölvesborgsfamiljer själva grunden för stadens ekonomiska, politiska och sociala struktur.

Ett belysande exempel på Sven Holms mångsidiga ekonomiska aktivitet är den förädling och handel med strömming (sill), som han ägnade sig åt under 1800-talets senare hälft. Ute på Tredenborgsnabben hade han ett sillsalteri men väsentligt mer betydande var den "hermetiskt konserverade färska ättikeströmming", som infångades av fiskare från fiskelägen på Lister och därefter konserverades på två anläggningar, en i Hällevik och en i Hörvik. Produktionen påbörjades redan 1871. Sammantaget arbetade här detta år 15 män, 10 kvinnor och 5 barn (!) med att lägga in strömmingen. Produktionsvärdet under året belöpte sig till hela 20.000 riksdaler. Som jämförelse kan nämnas att en kvalificerad samtida industriarbetare avlönades med 1,5 riksdaler för ett dagsverke.

Vid lantbruksmötet i Göteborg i augusti 1871 representerade grosshandlare Holm Blekinge län genom att ställa ut såväl rensad Blekingeströmming som sin konserverade fisk. Bland utställarna fanns även fru Fina Holm från Sölvesborg med sin Blekingekryddsill, fru Elsa Jönsson från Möllebjörke med sin yllschal och inte minst de fyra utställningsdeltagare, som under mötet alla blev prisbelönda: sölvesborgsköpmannen Carl Olof Lundgren för sin fina Östersjötorsk beredd till klippfisk efter isländsk metod, fiskaren Jöns Jeppsson från Hörvik för sina laxgarn för skärgårdsfiske, skepparen Truls Larsson från Hällevik för sina lax-, sill- och flundregarn samt fröken Ingrid Larsdotter från Agerum för sitt oblekta linnegarn, spunnet för hand.

Det bör kanske särskilt och med viss tillfredsställelse noteras, hur många kvinnor som i detta sammanhang kunde göra sig påmindra och som Ingrid Larsdotter dessutom personligen erhålla ett pris för sitt bidrag och sin yrkeskunskap. Den kvinnliga arbetskraften var nu sakta men säkert målmedvetet på marsch framåt mot bättre tider.

En höjdpunkt i Sven Holms affärsverksamhet med fisk blev världsutställningen i Wien 1873, där han vid presentationen av olika fiskeprodukter stolt kunde visa upp sina fiskkonserver, sina "Delicatesse-Heringe" från Listerlandet, för världen runtomkring. Enligt den officiella utställningskatalogen hade han vid denna tidpunkt agenter för sina lokalt producerade varor i inte mindre än sex europeiska storstäder, dvs. i Helsingfors, Petersburg, Riga, London, Paris och Bordeaux. Mindre partier av Holms konserverade färska fisk hade därutöver exporterats till Finland, Ryssland, Tyskland, England, Frankrike och Amerika.

195. **Holm, S.** Kaufmann. Sölvesborg.
Filiale in Hörvik und Hellevik.
Agenten: in Helsingfors, Petersburg, Riga,
London, Bordeaux und Paris.
Delicatesse-Heringe.
Während der Ausstellung in Wien durch
Herrn L. A. Groth im schwedischen Commis-
sariat empfohlen.
Es werden 15 Männer, 10 Weiber und 5 Kin-
der beim Einmachen der Heringe, welches 1871
seinen Anfang nahm, beschäftigt und belief sich
der Productionswerth in dem genannten Jahre auf
20,000 R:dr.
Kleinere Partien sind nach Russland, Finland,
Deutschland, England, Frankreich und Amerika
versandt worden.

Ur katalogen över "FISCHEREIWESEN" till världsutställningen i Wien 1873.

Ur ett nutida perspektiv en kommersiell framgångssaga, som man naturligtvis gärna skulle vilja se i repris, helst med mer än en medverkande företagare från Sölvesborgs kommun.

Hans Milton